

R6

Miljøledelse

Hva krever kundene – eksempler på anskaffelser

Ann Magritt Larsen, Statsbygg

Statsbygg - fakta

- Statsbygg har årlig om lag 140 prosjekter pågående over hele landet
  - Prosjektene varierer i størrelse og type – og i hvilken fase de er i
    - Eks: Tidligfase, forprosjektering, byggefase

- Forvaltet areal: 2,3 millioner m²
  - Over 1500 eiendommer - over hele landet
  - Og 130 eiendommer fra Antarktis i sør til Arktis i nord og fra Beijing i øst til San Francisco i vest

11530 R6 - gjennomføring

R6 er en utvidelse av dagens regjeringskvartal, ved siden av R5, mellom Teatergata, Munchs gate og Keyzers gate

R6 er planlagt for Helse- og Omsorgsdepartementet (HOD) og Landbruks- og Matdepartementet (LMD)

Departementenes servicesenter (DSS) skal også ha noe i R6

R6 - noen fakta

- Disse byggene utgjør R6:
  - Teatergata 9 (nybygg som erstatning for eksisterende bygg fra 1970-tallet)
  - Keyzers gate 8 (1899 + påbygg 1955, fredes)
  - Keyersgate 6 (2000)

Til sammen ca 21 000 m²

- Planlagt for ca 450 arbeidsplasser

R6 - noen fakta

- Utsendelse av entrepriser des./jan (08/09)
- Planlagt byggestart våren/sommer 2009
- Planlagt innflytting våren 2012
- Økonomisk styringsmål 800 millioner (mai 2007-verdi)
  - Samlet entreprisekost ca 440 millioner (inkl møbler og løst inventar)

R6 – noen særlige fokusområder

- Miljø
- Sikkerhet
- Kunst
- Antikvariske interesser
- Bruk av tre

Miljø er et satsningsområde i Statsbygg

- Statlig byggherre - tar ansvar
- ISO 14001-sertifisert
- Ønsker å oppfylle myndighetskrav
- Ønsker å unngå negative mediaoppslag

Miljøbevisste kunder

- Offentlige anskaffelser
  - Pålagt å ta hensyn til miljø ved innkjøp

- Statsbygg krav
  - Standardkrav
    - Krav som gjelder uansett størrelse og type prosjekt
  - Prosjektspesifikke krav
    - Krav som spesifisert særskilt for hvert enkelt prosjekt
    - Avhengig av størrelse, type og kompleksitet

- "Brukerne" (Statsbygg, FAD, LMD, HOD, DSS)
  - Deltagelse i prosessen
  - Nye krav

R6 - Miljø

- Prosjektet skal ha høy miljøprofil (definert i styringsdokumentet)
  - Miljøklasse 1
  - Høyeste klasse – innebærer tre miljømål (i tillegg til generelle)
  - Har jevnlig miljømøter (2 i hver fase)
  - Miljø er fast punkt på agendaen i prosjekteringsmøter

R6 - Miljømål

- **Energibruk**
- **Ressurs og Materialbruk**
- **Avfall**

R6 – Miljømål - Energibruk

- Energibruk
  - Mål: max 140 – 200 kWh/m² (tre forskjellige bygg)

- Tre hovedområder
  - Utforming av bygget skal gi minst mulig varmetap, kjølebehov og energibruk.
    - Utvendig solavskjerming, unngå lokal kjøling, krav til soltransmisjon gjennom vinduer, krav til tetthet og U-verdier
  - Redusere bruken av energi til tekniske installasjoner
    - Behovstyring lys, VAV, 80% virkningsgrad varmegjenvinner, gjenvinning av varme fra kjøleanlegg
  - Legge til rette for aktiv oppfølging av energi og vannforbruk
    - EOS, mange målere

R6 – Miljømål ”Ressurs og Materialbruk”

- Prosjektet skal ta i bruk ECOproduct (verktøy for miljøbevisste produktvalg)
- Unngå produkter med stoffer på SFTs liste over Prioriterte stoffer
- Følge Substitusjonsplikten
- Unngå treprodukter fra ikke-bærekraftig skogsdrift
- Velge produkter med potensial for resirkulering
- Velge lavemitterende produkter i oppholdsrom
- De 5-10 mest brukte produktene skal ha full dokumentasjon. Her vil prosjektet stille tilleggskrav.
- Unngå utskifting av materialer som følge av fuktskader. Det skal rapporteres maksimalt en fuktskade per år i reklamasjonstiden.

R6 – Miljømål - Avfall

- **Redusere mengden og håndtere avfallet på en miljøriktig måte. Velge løsninger som kan demonteres og gir minst mulig avfall i fremtiden.**
  - 100 % sanering av miljø- og helsefarlige stoffer ved riving
  - Oppnå best mulig miljømessig og samfunnsøkonomisk disponering av byggeavfallet
  - Det skal ikke oppstå mer enn 25 kg avfall/kvm BTA pr bygg ved nybygging/ombygging/rehabilitering.
  - Minimum 60 % av avfallet pr bygg skal sorteres ut i egne fraksjoner på riveplassen.
  - Ved nybygg og rehabilitering skal man bevisst vurdere og fortrinnsvis velge løsninger som kan demonteres og gir minst mulig avfall i fremtiden.
  - Avfallshåndtering i driftsfasen: Minst 80 % av avfallet skal kildesorteres og leveres til gjenvinning.

Hva har vi gjort - materialer

- Diskusjoner med de prosjekterende
- Liste over materialer som vi vil fokusere på
  - Kategorisering
    - 1= Forlanger EPD
    - 2= Forlanger HMS-datablad
    - 3= Aksepterer annen type informasjon
- Pressemelding/Kunngjøring
- Brev til aktuelle produsenter
- Tekster til tilbudsmaterialet
  - Innledende
  - Spesielle
  - Rapporteringskrav

Produkter som skal ha EPD

- Betong
- Leca
- Massivtre
- Gipsplater
- Kryssfiner/MDF-plater
- Gulvbelegg (banebelegg, parkett)
- Isolasjon

Generelle tekster i tilbudsbeskrivelsen

- "Produktets miljøegenskaper skal dokumenteres gjennom en EPD (Environmental Product Declaration).
- "ECOproduct skal benyttes som verktøy for å vurdere produktets miljøegenskaper. Generelle krav til materialers miljøegenskaper finnes i prosjektets miljøoppfølgingsplan (MOP)."
- "Det er entreprenørens ansvar å kontrollere at produktet oppfyller helse- og miljøkravene som er stilt. Dersom det er behov for å bruke et produkt som ikke oppfyller kravene skal dette meldes som avvik til SB, med begrunnelse for at avviket er nødvendig. Produkt med avvikende helse- og miljøegenskaper skal godkjennes av SB."

Spesielle krav (tekst i prisbærende post)

Følgende miljøkrav skal minst være oppfylt:

- ”Bruksferdig betong skal oppfylle krav tilsvarende ”akseptabel” eller bedre (hvit eller grønn) i ECOProduct med hensyn til innhold av helse- og miljøfarlige stoffer.”
- ” Produktet skal tilfredsstillte beste klasse (grønt) på Ressursbruk – avfall”
- alt: ”Produktet skal kunne materialgjenvinnes”

Oppfølging av miljømål

- I tilbudsfasen
  - Informasjon til entreprenørene ved tilbudsbefering
  - Entreprenørene skal IKKE vedlegge dokumentasjon (EPD-er) for produktene i tilbudet.
  - Evaluering av tilbyderne kun på miljøstyringssystem

- I byggefasen
  - EPD-er fremskaffes før produktet settes i bestilling.
  - Entreprenørene har ansvaret for å sjekke produktene (ECOprodukt).
  - Entreprenøren rapporterer (oppfølging farlige stoffer, avvik)
  - Statsbyggs miljørådgiver sjekker entreprenørenes systemer og oppfølging av disse.

Mottakelse

- Entreprenører
  - Kun utført prekvalifisering
  - Ingen reserverasjoner så langt
- Leverandører
  - Tilbakemeldinger fra de vi har sendt brev til er god

R6 - miljøoppfølging

- MOP (miljøoppfølgingsskjema)
  - Samleskjema
    - Oversikt over alle miljømål og krav (definert av Statsbygg)
    - Beskriver løsningene/status (fra prosjekteringsgruppen)
  - Enkeltskjemaer
    - For hvert enkelt mål
    - Viser progresjonen gjennom alle faser
- Gjennomføring av miljømøter
  - Fellesmøter
  - Fagmøter for de enkelte hovedmålene

R6 – miljø og organisering

- Statsbyggs miljøkoordinator styrer:
  - Statsbyggs ressursgruppe
  - Innleide konsulent

- Prosjekteringsgruppens koordinator styrer:
  - Prosjekteringsgruppen
  - Spesialkonsulent

- Begge koordinatorene forholder seg til prosjekteringsleder.